

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Het neo-positivisme in de sociale wetenschappen

Blom, H.W.

Citation

Blom, H. W. (1976). Boekbespreking van: Het neo-positivisme in de sociale wetenschappen. *Acta Politica*, 11: 1976(4), 556-557. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451683>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451683>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

de orde in de collegeserie 1973/'74 die Krippendorff, blijkens zijn voorwoord, binnenkort zal publiceren.

Het thans gepubliceerde werk boeit, al was het maar omdat het prikkelt tot tegenspraak. En daarmee is althans aan een van de door de auteur gestelde doeleinden

P. R. Baehr

voldaan.

- 1 *Why Study International Relations?* Nijmegen: Studiecentrum voor Vredesvraagstukken (cahier no. 4), juni 1974.
- 2 Ekkehart Krippendorff, 'Towards a Class Analysis of the International System,' *Acta Politica* X:1 (januari 1975), pp. 3-13. Zie ook: L. M. van der Mey, 'De visie van Krippendorff op het internationale systeem en de wereldpolitiek,' *Acta Politica* X:1 (januari 1975), pp. 14-24.
- 3 *Towards a Class Analysis . . .*, p. 5.

Het neopositivisme in de sociale wetenschappen; analyse, kritiek, alternatieven onder redactie van en ingeleid door L. W. Nauta, Amsterdam, (Van Genneep), 1975, 470 pp., f 35,—.

Zoals onder meer de ondertitel ('analyse, kritiek, alternatieven') al enigszins doet vermoeden, heeft deze bundel het debat tussen 'positivisme' en 'kritische theorie' tot onderwerp, de 'Methodenstreit' kortom.

Men vindt er in het nederlands vertaalde artikelen van E. Nagel, A. Schutz, J. Habermas, G. Radnitzky, R. Klima, K. O. Apel, P. Winch, E. Gellner, P. Bourdieu en K. Holzkamp.

De keuze van deze artikelen is als gevolg van de onderlinge samenhang vrij geslaagd.

Nagel's methodologische beoordeling van de sociale wetenschappen en in het bijzonder van functionalisme, Verstehen en historisch verklaren, wordt bekomentarieerd door *Schutz* in een voor zijn gedachtengang zeer representatief, zij het onvolledig artikel.

Van *Habermas* is zijn reactie op de Popper-Adorno-discussie opgenomen, waarin hij Popper weliswaar als een vooruitgang ten opzichte van het logisch-positivisme karakteriseert, maar hem evenwel verwijt niet de consequenties te hebben getrokken uit diens inzicht in de theorie-afhankelijkheid van waarneming.

Een directe reactie op Habermas ontbreekt. In plaats daarvan volgt een boekgedeelte van *Radnitzky* waarin (met wat erg veel grote woorden) het theorie-praxis probleem wordt besproken door middel van een vergelijking van de antropologische vooronderstellingen bij Popper en Habermas. *Radnitzky* wil een beetje voor scheidsrechter spelen, deelt links en rechts gele kaarten uit, maar de einduitslag is onbeslist.

Van een heel andere kant bekijkt *Klima* het methodenconflict. Hij vraagt zich vanuit een kennissociologisch perspectief af waarom het methodenconflict, hoewel in het algemeen door filosofen als Feyerabend en Lakatos als vruchtbaar gekenschetst, geen resultaten op heeft geleverd. Hij wijt dit aan het feit dat de beoordelingscriteria voor de empirisch-nomologische school en de filosofisch-kritische

school verschillend zijn. Een vruchtbare discussie vooronderstelt een 'methodologische consensus over de regels via welke het eliminatieproces moet worden georganiseerd' (189).

Apel's bijdrage is een omvangrijke uiteenzetting van de vooronderstellingen van de hermeneutische methode, waarin met name het begrip 'intersubjectiviteit' wordt uitgewerkt.

Ook hier ontbreekt een directe reactie, men had aan Popper kunnen denken. *Winch*, *Gellner* en *Bourdieu* gaan nader in op betekenis van gedrag.

Van *Winch* is een gedeelte van zijn *Idea of a Social Science* genomen. *Gellner* bekritiseert dit als een zinloos relativisme. *Bourdieu* belicht het probleem vanuit het franse structuralisme.

Het artikel van *Holzkamp* is een duidelijke misser, en gezien de omvang (88 pp., dat is bijna een vijfde van het boek) ook zonde van het papier.

Deze *Holzkamp* geeft een zeer pretentieuze en zeer onjuiste uiteenzetting over de geschiedenis van het empirisme in de wetenschapsfilosofie, en over Popper. Voor de niet-ingevoerde lezer is dit extra vervelend omdat *Holzkamp's* fouten elders in de bundel niet worden rechtgezet.

Hij vervolgt met zijn eigen 'constructivisme' en een verhandeling over kritisch-emancipatorische psychologie. Ik zal dit niet bespreken.

Het moet gezegd worden dat de vertalingen van hoog gehalte zijn. Nauta, die een groep Groningse doctoraalstudenten superviseerde bij het vertalen, heeft hiermee een opmerkelijke prestatie geleverd.

Diezelfde kwaliteit treffen we overigens niet in Nauta's inleiding. In soms krom Nederlands geschreven, probeert Nauta het thema van de bundel aan te geven.

Zijn weergave van het onderhavige debat is wel erg simpel: er is de intern-wetenschappelijke benadering van het neopositivisme waarbij alleen de ivoren-toren wetenschap figureert; daartegenover staat de extern-wetenschappelijke benadering van de kritische theorie waarin de politiek-ethische betekenis van wetenschap voorop staat.

Nauta pleit dan voor een 'transito-verkeer tussen intern-wetenschappelijke en extern-wetenschappelijke goederen' (14).

Afgezien van het feit dat het materiaal der auteurs middels het intern-extern onderscheid niet zinvol te classificeren is, is ook de betekenis van dat onderscheid onduidelijk. Nauta vermeldt niet de achtergrond van deze termen (*Lakatos*, *Hesse*, e.v.a.), en hanteert het zelf in ten minste twee betekenissen. Soms is intern = epistemologisch, extern = sociaal (p. 19); soms is intern gelijk aan alles wat voor de verklaring van wetenschap relevant is, extern alles wat dat niet is (p. 14).

De term die Nauta voor het 'transito-verkeer' introduceert is 'reflexieve wetenschapsfilosofie'.

Het onvoldoende doordacht zijn van deze categorieën, geeft moeilijkheden bij de introductie op het vraagstuk van zelf-referentie in de sociale wetenschappen. Bij de verschillende auteurs in deze bundel ligt dat telkens weer anders: kentheoretische, ontologische, metafysische en politieke argumenten wisselen elkaar af. Wellicht wel transito-verkeer maar geen wel-omschreven grensovergangen!

De doelgroep van het boek wordt omschreven als 'iedereen die met de sociale wetenschappen te maken heeft en geïnteresseerd is in de filosofische grondslagen daarvan'.

Een inleiding is dit boek geenszins. Daarvoor zou een omvangrijke annotatie toch het minste zijn geweest. Lezenswaard is het zeker.

H. W. Blom